

ב"ה

פרשת ויצא

וירא יעקב את פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום

ויצא לא, ב.

צריך להשתדל שאומות העולם יגינו על בני ישראל אבל ביחד עם זה צריך לזכור שלא מהם תבוא הישועה

...הביאור בכללות היחס של בני ישראל לאינם-יהודים על פי תורה:

התורה מזהירה שגזילת הגוי או גניבת הגוי אסורה^[11], וכמו כן ישנו האיסור ד"לפני עור לא תתן מכשול"^[12] (לא רק בנוגע לאיש ישראל, אלא גם בנוגע לאינו-יהודי^[13]), ויתירה מזה: החיוב הוא לא רק בענינים ד"שב ואל תעשה", אלא יש גם חיוב על איש ישראל לעשות כל התלוי בו לעזור ולסייע לאינם-יהודים, להעמיד אותם על הדרך הנכונה שישמרו את המצוות שנצטוו בהם, ולא רק "מפני הכרע הדעת", אלא "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה"^[14] (שעל ידי זה מקשרים אותם עם עצמותו יתברך), ועד כדי כך, שיכולים לכתוב "שולחן ערוך" שלם בנוגע לכל פרטי הענינים שבתורה בנוגע לאופן היחס של בני ישראל לעמי הארץ, כאשר יד ישראל תקיפה - כיצד להראות להם את הדרך בחיים באופן הראוי לשם חיים, אפילו חיים של אינו-יהודי.

וביחד עם זה אומרת התורה שצריכים לדעת ש"חסד לאומים חטאת"^[15]: אתה מחוייב לעשות כל מה שביכולתך כדי לעזור לאינו-יהודי, אבל, אם אתה חושב שתקבל ממנו "חסד", דע לך ש"חסד לאומים חטאת", ככל פרטי הענינים שנתבארו בזה במסכת בבא בתרא^[16].

ובלשון הכתוב^[17]: "אשור לא יושיענו (לא נבקש עוד עזרת אדם, לא מאשור ולא ממצרים) על סוס לא

נרכב" (זו היא עזרת מצרים שהיו שולחים להם סוסים, כמו שאמר לישעיהו^[8] - לא כי על סוס ננוס גו'), ולא זו בלבד שלא תבוא מהם ישועה, אלא אדרבה - כמו שכתוב בנוגע למצרים, שלהיותם "מְשַׁעֲנַת קָנָה"^[9] ("קנה רצון"^[10]), כקנה זה שהוא רך ואינו סומך את הגשען עליו^[11], אזי "בהשענם^[12] עליך תִּשָּׁבֵר והעמדת להם כל מְתָנִים" (מאחר שתשבר יצטרכו לחזק את מתניהם ולעמוד עליהם).

ולאיך מצינו - שירמיה אמר "ודרשו את שלום העיר גו' והתפללו בעדה כי בשלומה יהיה לכם שלום"^[13], וכן צוה^[14] לשלוח שלוחים לעשות שלום עם גוי - נבוכדנצר מלך בבל, וליתן לו המסים שדורש, וכו' וכו', והיינו, שאף על פי שרשעותו לא היתה פחותה ממלך אשור, וגם עליו נאמר הכלל "חסד לאומים חטאת" - הגה פרעה מלך מצרים יהיה "משענת קנה" (רצון), ואילו נבוכדנצר מלך בבל, צריכים לעשות עמו שלום, שלום שיבטיח את קיומו של בית המקדש ומלכותו של צדקיהו וכו' וכו'.

ועל דרך שמצינו בזמן בית המקדש הראשון, כן היה גם בזמן בית המקדש השני, וכן היה גם במשך כל הדורות, באופן היחס של גדולי ישראל האמיתיים, שהקיום היהודי, הן של היחיד והן של הרבים, היה יקר להם - שמחד גיסא מצינו שהזהירו שלא לסמוך על "חסד לאומים חטאת", כיון שזוהי תקוות כזב שלא תצמח ממנה תועלת, והלואי שלא תזיק; וביחד עם זה מצינו שעסקו בהשתדלות לפעול על אינם-יהודים גם על ידי תשלום ממון, ועד שבשביל זה הטילו מסים על בני ישראל, לא רק על עשירים, אלא גם על עניים ותלמידי חכמים, כדי שיהיה כסף לפעול על אינו-יהודי שיעזור לבני ישראל, למרות ש"חסד לאומים חטאת", ואינם אלא "משענת קנה רצון".

אך הענין הוא :

כיון שבני ישראל נמצאים בין שבעים זאבים או שבעים אריות (כשתי הגירסאות^[15]), והתורה אומרת ש"אין סומכין על הנס"^[16], הרי זו הוראה ברורה שצריכים לחפש ולמצוא בין השבעים זאבים או אריות כאלו שיכולים לפעול עליהם לעזור לבני ישראל.

אבל, הכלל בזה הוא - כמו שכתוב בתהלים^[17] "אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר": לכל לראש צריכים להבטיח ש"ה' ישמר עיר", ולאחרי כן, הגה כיון שאין סומכין על הנס, צריכה להיות "אחיזה" בדרך הטבע - לשכור שומר, וכדאיתא בספרי על הפסוק^[18] "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה", "יכול יהא יושב ובטל, תלמוד לומר בכל אשר תעשה", והיינו, שלכל לראש צריכים להבטיח שתהיה ברכת ה' מן המוכן, ולאחרי כן, כיון שענין זה צריך להיות בלבושי הטבע, יש צורך בענין של עשיה^[19];

מה שאין כן כאשר "שקד שומר" בלבד, ללא קשר ל"ה' ישמר עיר", או ששוכרים שומר כזה שפעולתו היא בדרך הפכית שמונעת ש"ה' ישמר עיר" - אזי גם מצד דרך הטבע (ללא התערבות מצד למעלה מהטבע) הנה "חסד לאומים חטאת", "משענת קנה רצון", הן כשמדובר אודות פרעה מלך מצרים והן כשמדובר אודות נבוכדנצר מלך בבל – קודם ששומעים את הנבואה שרצונו של הקב"ה שיעשו עמו שלום.

כאשר ישנה ההקדמה ד"ה' ישמר עיר" - אזי מתבטלת בעלותו של נבוכדנצר, שאינו אלא "כגרזן ביד החוצב בו"^[20], והרי יש צורך במציאותו של הגרזן, כיון ש"אין סומכין על הנס"; מה שאין כן כאשר סומכים על החשבון שעל פי טבע, שאשור ומצרים יש להם אנשי צבא יותר מנבוכדנצר מלך בבל, ובמילא לא מתחשבים בדברי הנבואה של הנביא - הנה על ידי הנהגה זו באים בסופו של דבר למעמד ומצב שמשליכים את הנביא אל הבור^[21]!....

אך לכאורה, כיצד אפשר לבחון זאת משחרב בית המקדש ופסקה הנבואה?

הנה הבחינה בזה היא - כפי שמצינו בענינים כיוצא בזה – כשרואים מה נעשה בסוף היום, אם ניתוסף אצלו בעניני תורה ומצוות, או להיפך.

ובנוגע לעניננו - האם הקשר עם האינו-יהודי וההשתדלות אצלו קשורה עם התחזקות בבטחון בה', חיזוק הידיעה שהקב"ה מנהיג את כל העולם כולו בהשגחה פרטית, והחלשת הרעיון ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"^[22].

כאשר הקשרים וההשתדלות הם באופן שמתחזק הרעיון ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", שלכן יכולים להוציא את הקב"ה מעבר השני של הדלת, ובמילא להסיר את המזוזה וכו', וכפי שאמר בר-כוכבא^[23]: "ריבוניה דעלמא לא תסעוד ולא תכסוף" (לא תעזרנו ולא תשחית אותנו, אלא הניח הכל אל הטבע) - אזי יודעים שזוהי דרך שמונעת ש"ה' ישמר עיר";

מה שאין כן כאשר ההשתדלות אצל הגוי היא באופן שלפני שהולך לדבר עמו הרי הוא מתפלל ואומר פרק תהלים, וכאשר מצליח בהשתדלות אצלו, אזי חש רגשי תודה להקב"ה ורוצה להביע זאת באמירת פרק תהלים נוסף - לא מזמור של תפלה, אלא "מזמור לתודה" - על הצלחת ההשתדלות.

פרים ה'תשכ"ה

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעייני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה